RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1923. Första kammaren. Nr 12.

Onsdagen den 21 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Svensson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 59, angående pension å allmänna indragningsstaten åt efterlevande till vissa i lantförsvarets tjänst anställda eller förut anställda personer;

nr 60, angående pension å allmänna indragningsstaten åt f. d. förvaltaren vid ridskolan F. H. Larsson; samt

nr 61, med anledning av framställning från Magnesitaktiebolaget Tarrekaise beträffande vissa av bolaget arrenderade mineralfyndigheter å kronojord i Norrbottens län.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

År 1923 den 20 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

Revisorer:

vid kontoret i Göteborg

herr	*Åkesson, Aug.*, f. d. riksdagsman, Göteborg,	med 36 röster,
„	*Neiglick, Fritz*, kapten, Göteborg,	„ 36 „
„	*d'Orchimond, Fredrik*, f. d. handlande, Floda,	„ 36 „
„	*Larsson, L.*, landstingsman, Huveröd,	„ 36 „ ;

vid kontoret i Malmö

herr	*Wikborn, N.*, lantbrukare, Arrie, Månstorp,	med 36 röster,
„	*Cavalli, Gustaf*, överstelöjtnant, Malmö,	„ 36 „
„	*Johansson, P. A.*, kassör, Malmö,	„ 36 „
„	*Persson, Alfred*, lantbrukare, Vadensjö,	„ 36 „ ;

vid kontoret i Falun

herr *Olsson, Åhlmans Olof,* f. d. riksdagsman, Insjön, med 36 röster,
„ *Nordin, G.,* major, Falun, „ 36 „
„ *Sandström, Carl,* kamrer, Orsa, „ 36 „
„ *Backelin, H.,* landstingsman, Falun, „ 36 „ ;

vid kontoret i Gävle

herr *Hållander, Alb.,* handelsföreståndare, Gävle, med 36 röster,
„ *Lindblom, Edw.,* handlande, Gävle, „ 36 „
„ *Bergsten, Knut,* tryckeriföreståndare, Gävle, „ 36 „
„ *Aldén, Robert,* kontorschef, Gävle, „ 36 „ ;

vid kontoret i Halmstad

herr *Bökman, E.,* rektor, Halmstad, med 36 röster,
„ *Ehrenborg, G.,* major, Halmstad, „ 36 „
„ *Linder, J. R.,* skollärare, Tvååker, „ 36 „
„ *Dahlberg, John,* handelsföreståndare, Halmstad, „ 36 „ ;

vid kontoret i Härnösand

herr *Tham, K.,* rektor, Härnösand, med 36 röster,
„ *Carlsson, V.,* häradsskrivare, Härnösand, „ 36 „
„ *Hallin, E.,* kassör, Örnsköldsvik, „ 36 „
„ *Hesse, Samuel,* advokat, Härnösand, „ 36 „ ;

vid kontoret i Jönköping

herr *Johansson, Edvard,* Häradsköp, Skillingaryd, med 36 röster,
„ *Gislén, Knut,* landskamrerare, Jönköping, „ 36 „
„ *Andrén, Fredrik,* ingenjör, Jönköping, „ 36 „
„ *Jonsson, Johan,* landstingsman, Norrahammar, „ 36 „ ;

vid kontoret i Kalmar

herr *Schött, Helmer,* tullförvaltare, Kalmar, med 36 röster,
„ *Wickbom, J. A. O.,* rektor, Kalmar, „ 36 „
„ *Modèer, Seth,* handlande, Mönsterås, „ 36 „
„ *Karlsson, Hjalmar,* landstingsman, Kalmar, „ 36 „ ;

vid kontoret i Karlskrona

herr *Rydén, Magnus,* förste marinintendent, Karlskrona, med 36 röster,
„ *Appelkvist, Caspar,* handelsföreståndare, Ronneby, „ 36 „
„ *Lundblad, Hj.,* kyrkoherde, Hällaryd, „ 36 „
„ *Brorsson, N.,* kantor, Asarum, „ 36 „ ;

vid kontoret i Karlstad

herr *Berg, N. A:son,* f. d. riksdagsman, Munkfors, med 36 röster,
„ *Falk, H. H. W.,* kapten, Karlstad, „ 36 „
„ *Göthberg, A. H.,* f. d. riksdagsman, Munkfors, „ 36 „
„ *Mossberg, Gustaf,* handlande, Framnäs, Blomskog, „ 36 „ ;

vid kontoret i Kristianstad

herr *Svensson, M.,* kontorsbiträde, Kristianstad, med 36 röster,
„ *Wingren, H.,* kamrer, Kristianstad, „ 36 „
„ *Witzell, C.,* f. d. riksdagsman, Örkelljunga, „ 36 „
„ *Åkesson, J. A.,* f. d. riksdagsman, Raskarum, S:t Olof, „ 36 „

vid kontoret i Linköping

herr *Svensson, Joh.,* disponent, Linköping, med 36 röster,
„ *Träff, J. A.,* f. d. riksdagsman, Mjölby, „ 36 „
„ *Hanzén, J.,* redaktör, Linköping, „ 36 „
„ *Rydén, C.,* järnvägskontrollör, Linköping, „ 36 „ ;

vid kontoret i Luleå

herr *Bexell, Albert,* stadsfogde, Luleå, med 36 röster,
„ *Nordberg, Alb.,* kyrkoherde, Neder-Luleå, „ 36 „
„ *Bäckström, Amandus,* kommissionär, Öjebyn, „ 36 „
„ *Sandström, Robert,* handlande, Gammelstad, „ 36 „ ;

vid kontoret i Mariestad

herr *Jonzon, P. G.,* landstingsman, Leksberg, Mariestad, med 36 röster,
„ *Bohlin, J. Z.,* skollärare, Fyrunga, „ 36 „
„ *Johansson, Alf.,* lantbrukare, Rambotorp, Låstad, „ 36 „
„ *Andersson, Justus,* kommunalordförande, Karlsborg, „ 36 „ ;

vid kontoret i Norrköping

herr *v. Malmborg, Karl,* kapten, Wii, Okna, med 36 röster,
„ *Eriksson, Karl,* f. d. riksdagsman, Lundby, Okna, „ 36 „
„ *Lagerbäck, E. A.,* kassör, Norrköping, „ 36 „
„ *Ringkvist, A.,* folkskollärare, Norrköping, „ 36 „ ;

vid kontoret i Nyköping

herr *Sjöström, G.,* kyrkoherde, Tuna, Larslund, med 36 röster,
„ *Weinberg, B.,* f. d. godsägare, Nyköping, „ 36 „
„ *Winblad, Oskar,* förvaltare, Nyköping, „ 36 „
„ *Uhrberg, Ivar,* lantbrukare, St. Kungsladugården, Nyköping, „ 36 „ ;

vid kontoret i Sundsvall

herr *Horneij, Arvid,* tandläkare, Sundsvall, med 36 röster,
„ *Carlström, L. W.,* bageriföreståndare, Sundsvall, „ 36 „
„ *Ekholm, R.,* f. d. riksdagsman, Sundsvall, „ 36 „
„ *Thor, C. G.,* förvaltare, Nedansjö, „ 36 „ ;

vid kontoret i Umeå

herr *Grafström, Hj.,* överste, Umeå, med 36 röster,
„ *Lagerkvist, Emil,* f. d. riksdagsman, Skellefteå, „ 36 „
„ *Åhlund, W.,* jägmästare, Umeå, „ 36 „
„ *Jonsson, O.,* f. d. riksdagsman, Gumboda, Sikeå, „ 36 „ ;

vid kontoret i Uppsala

herr *Bring, Sven Kasper,* f. d. rådman, Uppsala, med 36 röster,
„ *Wiklund, Gustaf,* akademibokhållare, Uppsala, „ 36 „
„ *Tapper, K.,* landstingsman, Uppsala, „ 36 „
„ *Hammarskjöld,* f. d. kapten, Uppsala, „ 36 „ ;

vid kontoret i Visby

friherre *Kruuse af Verchou, H.,* major Tingstäde, med 36 röster,
herr *Melin, Oskar,* landskamrerare, Visby, „ 36 „
„ *Larsson, K. L. J.,* riksdagsman, Bondarve, „ 36 „
„ *Svallingson, M. E.,* landsfiskal, Böndersgård, Klintehamn, „ 36 „ ;

vid kontoret i Vänersborg

herr *Björklund, E.,* jägmästare, Vänersborg, med 36 röster,
„ *Johansson, A.,* handlande, Ed, „ 36 „
„ *Johansson, Albert,* bruksbokhållare, Upphärad, „ 36 „
„ *Magnusson, Oscar,* stationsskrivare, Vänersborg, „ 36 „ ;

vid kontoret i Västerås

herr *Robsahm, G. W. T.,* kapten, Västerås, med 36 röster,
„ *Lundblad, Axel,* f. d. riksdagsman, Fredriksberg, Västerås, „ 36 „
„ *Uggla, Claes,* f. d. häradshövding, Västerås, „ 36 „
„ *Lindgren, Gustaf,* f. d. riksdagsman, Islingby, „ 36 „ ;

vid kontoret i Växjö

herr *Bengtson-Gierup, Hans,* distriktslantmätare, Växjö, med 36 röster,
„ *Johansson, O. A.,* hospitalssyssloman, Växjö, „ 36 „
„ *Svensson, J. G.,* f. d. riksdagsman, Betingetorp, „ 36 „
„ *Ljungkvist, J. M.,* garvare, Växjö, „ 36 „ ;

vid kontoret i Örebro

herr *Åkerberg, H.*, redaktör, Örebro, med 36 röster,
„ *von Hofsten, H. R.*, major, Örebro, „ 36 „
„ *Persson, O.*, nämndeman, Asker, „ 36 „
„ *Gustafsson, Arv.*, kassör, Örebro, „ 36 „ ;

vid kontoret i Östersund

herr *Mattsson, Anders*, lasarettssysloman, Östersund, med 36 röster,
„ *Björklund, Olof*, godsägare, Oviken, „ 36 „
„ *Roman, P. G.*, häradsskrivare, Östersund, „ 36 „
„ *Fladvad, O. E.*, landstingsman, Odenslund, Östersund „ 36 „ ;

Suppleanter:

vid kontoret i Göteborg

herr *Dahlström, Axel*, expeditionsföreståndare, Göteborg med 34 röster,
„ *Rodhe, C. W.*, major, Göteborg, „ 34 „
„ *Hjort, Gustaf*, direktör, Göteborg, „ 34 „
„ *Sundberg, Axel*, borgmästare, Lysekil, „ 34 „ ;

vid kontoret i Malmö

herr *Persson, Per Hjalmar*, lantbrukare, Klörup, Ahlstad med 34 röster,
„ *Hermansson, J. W.*, lagerbokhållare, Malmö, „ 34 „
„ *von Porath, Wilhelm*, överstelöjtnant, Lund, „ 33 „
„ *Rosén, Anders*, lektor, Malmö, „ 33 „ ;

vid kontoret i Falun

herr *Bohm, H.*, kronofogde, Falun, med 34 röster,
„ *Olsén, Olof*, handlande, Orsa, „ 34 „
„ *Minör, P. A.*, landstingsman, Falun, „ 34 „
„ *Skarstedt, W.*, f. d. riksdagsman, Falun, „ 34 „

vid kontoret i Gävle

herr *Andersson, A. J.*, f. d. riksdagsman, Gävle, med 34 röster,
„ *Berg, Fredrik*, kamrer, Gävle, „ 34 „
„ *Nord, Emil*, folkskollärare, Åshammar, „ 34 „
„ *Nyberg, N. A.*, trävaruhandlare, Gävle, „ 34 „ ;

vid kontoret i Halmstad

herr *Brodin, O.*, skomakaremästare, Halmstad, med 34 röster,
„ *Kindberg, A.*, läroverksadjunkt, Halmstad, „ 34 „
„ *Jönsson, C. B.*, f. d. riksdagsman, Röinge, „ 34 „
„ *Johansson, Aug.*, lantbrukare, Skälmtorp, Slöinge, „ 34 „ ;

vid kontoret i Härnösand

herr *Hammarlind,* Otto, fabrikör, Nyland, med 34 röster,
„ *Törner, Alfred,* direktör, Härnösand, „ 34 „
„ *Sandström,* Nils, direktör, Nyland, „ 34 „
„ *Björklund, Henrik,* köpman, Härnösand, „ 34 „ ;

vid kontoret i Jönköping

herr *Magnusson, August,* fabrikör, Svarvartorpet, Anderstorp, med 34 röster,
„ *Svensson, Johan,* nämndeman, Fållinge, Smålandsstenar, „ 34 „
„ *Gelotte, B. E.,* f. d. riksdagsman, Tranås, „ 34 „
„ *Ramfeldt, Harry,* kapten, Ramsjöholm, „ 34 „ ;

vid kontoret i Kalmar

herr *Olsson, John,* skräddare, Kalmar, med 34 röster,
„ *Nilsson, V.,* rostmästare, Kalmar, „ 33 „
„ *Johansson, Adolf,* f. d. riksdagsman, Möllstorp, Färjestaden, „ 32 „
„ *Wilner, G. A.,* lantbrukare, Möllstorp, Färjestaden, „ 32 „ ;

vid kontoret i Karlskrona

herr *Andersson, Anton,* kakelarbetare, Karlskrona, med 34 röster,
„ *Olsson, N. P.,* kamrerare, Mjällby, „ 33 „
„ *Dahl, Aug.,* häradsdomare, Rosendal, „ 32 „
„ *Klemedtson, Nils,* lantbrukare, Merserum, „ 31 „ ;

vid kontoret i Karlstad

herr *Johansson, Emil,* kyrkovärd, N:a Borgvik, med 34 röster,
„ *Svensson, Johan,* lantbrukare, Spånga, Östra Fogelvik, Skattkärr, „ 34 „
„ *Huss, R.,* major, Karlstad, „ 34 „
„ *Lind, A.,* landstingskamrer, Kil, „ 34 „ ;

vid kontoret i Kristianstad

herr *Sköld, H.,* folkskollärare, Kristianstad, med 34 röster,
„ *Olsson, Otto J.,* Hammenhög, „ 34 „
„ *Lorensen, H. Chr.,* kamrer, Karpalund, „ 34 „
„ *Persson, John,* handlande, Osby, „ 34 „ ;

vid kontoret i Linköping

herr *Sköld, Carl,* redaktör, Linköping, med 34 röster,
„ *Hallendorff, Joh.,* landstingsman, Gerstorp, Linköping „ 34 „
„ *Danckwardt-Lilliesträm, Gösta,* kassör, Linköping „ 34 „
friherre *Hermelin, Gösta,* Ulvåsa, „ 34 „ ;

vid kontoret i Luleå

herr *Wikström, Arvid,* kyrkvärd, Öjebyn, med 34 röster,
„ *Lantz, E. P.,* landstingsman, Luleå, „ 34 „
„ *Sundberg, Ragnar,* länsassessor, Luleå, „ 34 „
„ *Lindquist, Melker,* grosshandlare, Luleå, „ 34 „ ;

vid kontoret i Mariestad

herr *Klen, David,* f. d. landstingsman, Tidaholm, med 34 röster,
„ *Adolfson, Erik,* kommissionär, Moholm, „ 34 „
„ *Johansson, Alfr.,* Hallagården, Slutarp, „ 34 „
„ *Lund, John,* lantbrukare, Rosenhaga, Lerdala, „ 34 „ ;

vid kontoret i Norrköping

herr *Jonsson, Edvard,* inspektor, Fiskeby, med 34 röster,
„ *Eriksson, Josef,* f. d. riksdagsman, Finspång, „ 34 „
„ *Cederstrand, Th.,* handlande, Norrköping, „ 34 „
„ *Johansson, Fredrik,* hemmansägare, Vevlöv, Östra Husby, „ 34 „ ;

vid kontoret i Nyköping

herr *Tottie, K. F.,* lantbrukare, Lilla Kungsladugården, Nyköping, med 34 röster,
„ *Fant, Gunnar,* borgmästare, Nyköping, „ 34 „
„ *von Sydow, C. O.,* kapten, Nyköping, „ 34 „
„ *Hedin, Karl,* ingenjör, Kärrbo, Nyköping, „ 34 „ ;

vid kontoret i Sundsvall

herr *Pettersson, P. Em.,* f. d. inspektor, Sundsvall, med 34 röster,
„ *Gustafsson, Gid.,* redaktionssekreterare, Sundsvall, „ 34 „
„ *Degerstedt, H. J.,* avdelningschef, Sundsvall, „ 34 „
„ *Hellberg, Alfred,* kyrkvärd, Högom, Sundsvall, „ 34 „ ;

vid kontoret i Umeå

herr *Strömberg, Joh.,* byggmästare, Grisbacka, Umeå, med 34 röster,
„ *Säfsten, Emil,* landstingsman, Sävar, Umeå, „ 34 „
„ *Gyllengahm, K.,* major, Umeå, „ 34 „
„ *Conradson, R.,* apotekare, Nordmaling, „ 34 „ ;

vid kontoret i Uppsala

herr *Norén, K.,* vattenrättsnämndeman, Rålunda, Häggeby med 34 röster,
„ *Bengtsson, E.,* lantbrukare, Gunnarsbo, Löfsta bruk, „ 34 „
greve *von Rosen, Axel,* Vattholma, „ 34 „
herr *Jansson, Hugo,* disponent, Uppsala, „ 34 „ ;

vid kontoret i Visby

herr *Lingström, Aug.*, f. d. riksdagsman, Klintehamn, med 34 röster,
„ *Söderberg, J. N.*, stabsintendent, Visby, „ 34 „
„ *Kullberger, Algot*, kamrer, Visby, „ 34 „
„ *Karlström, Karl*, f. d. riksdagsman, Lilla Atlings, Atlingbo. „ 34 „ ;

vid kontoret i Vänersborg

herr *Engqvist, A. F.*, kontorschef, Stigen, Färgelanda, med 34 röster,
„ *Eklöv, Karl*, landstingsman, Timmele, „ 34 „
„ *Jakobsson, Karl*, landstingsman, Rödjan, Lillebyn, „ 34 „
„ *Bergström, Arvid*, handlande, Vänersborg, „ 34 „ ;

vid kontoret i Västerås

greve *Cronstedt, F. W.*, Fulleröd, Västerås, med 34 röster,
herr *Fröjer, Isidor*, folkskollärare, Västerås, „ 34 „
„ *Kättström, Knut*, landstingsman, Västerås, „ 34 „
„ *Zander, J. A.*, handelsföreståndare, Västerås, „ 34 „ ;

vid kontoret i Växjö

herr *Johansson, G. W.*, hemmansägare, Östad, Täckaregård, Väckelsång, med 34 röster,
„ *Borg, P.*, kantor, Lekaryd, Gåvetorp, „ 34 „
„ *Ahl, Ernst*, landskamrerare, Växjö, „ 34 „
„ *Norlin, Anders*, dövstumlärare, Växjö, „ 34 „ ;

vid kontoret i Örebro

herr *Åkvist, Torsten*, direktör, Örebro, med 34 röster,
„ *Karlsson, Gottfr.*, nämndeman, Gillberga, „ 34 „
„ *Pettersson, G.*, landstingsman, Runnaby, Örebro, „ 33 „
„ *Cederlund, C. F.*, affärschef, Örebro, „ 33 „ ;

vid kontoret i Östersund

herr *Olsson, Per*, mejeridisponent, Östersund, med 34 röster,
„ *Olsson, Olof*, handlande, Fastgården, Oviken, „ 34 „
„ *Lundvall, A. W.*, grosshandlare, Östersund, „ 34 „
„ *Östberg, Engelbert*, hemmansägare, Långåskans, „ 34 „ ;

sedan ordningen mellan dem av suppleanterna, som erhållit lika antal röster, blivit genom särskilda lottningar bestämd.

A. Wachtmeister. *A. Antonsson.*
Erik Röing. *K. A. Westman.*

Tillika beslöts, på framställning av herr talmannen, att protokollsutdrag härom skulle avgå till bankoutskottet med anmodan till utskottet att om valet låta underrätta ej mindre de valda än även fullmäktige i riksbanken samt vederbörande avdelningskontors styrelser.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtande nr 6, angående regleringen för budgetåret 1923—1924 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av väckt motion angående pension åt f. d. registratorn i första kammarens kansli W. Geete;

nr 8, i anledning av väckt motion om pension och gratifikation åt f. postvaktmästaren hos riksdagens andra kammare E. M. Wistrand;

nr 9, angående anslag till riksdagsbiblioteket för bindning av kommittébetänkanden; och

nr 10, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrade bestämmelser rörande aktiebolaget kreditkassan av år 1922; samt

jordbruksutskottets utlåtande nr 9, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner.

Ang. anmaningsförfarandet vid fattigvårdstvister.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion om upphävande av den i 53 § av lagen om fattigvården stadgade skyldighet att göra skriftlig anmaning.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 14, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr *Paulsen* hemställt, att riksdagen ville besluta, att 53 § i gällande fattigvårdslag måtte utgå. Motionären hade därjämte anhållit, att vederbörande utskott ville föreslå de ändringar i lagen i övrigt, som ett bifall till motionen eventuellt kunde föranleda.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angiven orsak hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr **von Koch:** Herr talman, mina herrar! Av utskottsutlåtandet i denna fråga framgår, att uti den nya fattigvårdslagen infördes ett nytt stadgande, det s. k. anmaningsförfarandet, vilket bl. a. avsåg att förminska de många processerna emellan fattigvårdsstyrelserna. Nu föreslår motionären, att man utan vidare skall borttaga denna bestämmelse om anmaningsförfarandet. Emellertid framgår det också, att motionären här egentligen allenast tagit sikte på *en* synpunkt i den här frågan, nämligen det besvär, som det orsakar fattigvårdsstyrelserna att använda sig av anmaningsförfarandet. Det kan, herr talman, icke vara

Ang. anmaningsförfarandet vid fattigvårdstvister. (Forts.)

riktigt att man ur allenast den synpunkten fattar ståndpunkt till frågan, och jag kan därför naturligtvis icke annat än instämma i utskottets kläm, att motionen bör avstyrkas.

Utskottet har emellertid i anledning av motionen gjort ett ganska intressant referat av vad som under sista tiden har gjorts för att om möjligt minska antalet fattigvårdsprocesser.

Vad jag uti utskottsutlåtandet gärna skulle ha sett, det hade varit ett bestämt uttalande av utskottet och sedermera även av riksdagen, att man från statsmyndigheternas sida bör göra allt vad som kan göras för att minska antalet av ifrågavarande processer. Det är ju så, mina herrar, att svenska folket är ett processlystet folk. Men inom fattigvården har detta processande kommunerna emellan gått över alla gränser — jag vill blott erinra om att i utlåtandet förekommer en siffra, som anger antalet fattigvårdsprocesser under år 1921 till över 10,000. Jag behöver icke säga dem, som äro närmare inne i hela det här arbetet — länsstyrelsernas arbete och även kammarrättens — att detta processande kostar ofantligt mycket pengar. I en tid sådan som denna, då man försöker finna alla möjliga utvägar för att minska statens kostnader på olika områden, är det ganska förvånande, att man icke har låtit geddesyxan gå på det här området för att minska processlystnaden.

Jag kan av egen erfarenhet bestyrka, att det finnes fattigvårdsstyrelser här i landet, som utan att taga del av tvisternas innebörd konsekvent bestrida motpartens yrkande allenast av den önskan, att de genom länsstyrelserna, eventuellt kammarrätten, skola få en sorts verifikation på att de gjort allt vad de kunnat i syfte att slippa betala några fattigvårdskostnader. Det är en modern form av räkenskapers förande, man närmast använder sig av som stöd mot närgångna revisorers uttalanden.

Emellertid vore det icke så mycket att säga om dessa stora kostnader, om de verkligen ledde till någon förmån för de fattiga själva. Men så är visst icke fallet; snarare kan man säga, att det vore av mycket stor betydelse för de fattigas behöriga vårdande och hjälpande, om man så tidigt som möjligt kunde fastslå, vilken kommun, som hade att försörja de fattiga. Nu är det en hel mängd människor, som gå och vänta i åratal, innan verkligen beslut från länsstyrelsen eller kammarrätten i detta avseende kommer. Det är visserligen sant, att många av dessa fattigvårdsstyrelser äro lojala nog att behandla de s. k. utsocknes på samma sätt som de hemortsberättigade fattiga inom samhället. Men det finns återigen andra fattigvårdsstyrelser, som tycka, att dessa personer icke alls ha med kommunen att göra, varför fattigvårdsstyrelsen icke känner så stort ansvar för dem. Ett tydligt exempel på detta iakttog jag häromdagen. Det var en stackars familj som under två hela år fått irra omkring till ett tiotal olika kommuner i Sydsverige för att slutligen hamna i en upplandskommun. Där hade man av helt naturliga skäl icke något vidare intresse för familjen; och, trots att lagen föreskriver vård och understöd där man vistas, underlät man att på något effektivt sätt hjälpa familjen till rätta.

Ang. anmaningsförfarandet vid fattigvårdstvister. (Forts.)

Jag menar med detta, att det såväl ur statsekonomisk synpunkt som även ur fattigvårdssynpunkt vore önskligt, att effektiva åtgärder vidtoges för att hämma detta överflödiga fattigvårdsprocessande. Vad som nu kan göras i detta avseende är icke lämpligt att här i detalj ingå på. Men då det i utskottsutlåtandet refereras åtskilliga uttalanden från länsstyrelsernas sida, så kan jag, herr talman, icke underlåta att framhålla, att en av anledningarna till detta processande är den omständigheten, att staten betalar hela kostnaden för processandet. Det är ju alltid så, att, om man får vidkännas en viss kostnad för en process, så drar man sig i det längsta att ingå på saken på rättegångsväg. Det ligger därför nära tillhands att antaga, att om den, som underlät att besvara den där anmaningen, varom motionären talar, eller den kommun, som, där det förekommer fullt uppenbar ersättningsskyldighet, ändå bestrider kravet, då drabbades av någon påföljd av ekonomisk natur eller någonting därmed likvärdigt, så skulle vederbörande processlystna kommun betänka sig två gånger, innan den anhängiggjorde sin talan. Åtskilligt skulle vinnas genom att nu på angivna sätt utbygga anmaningsförfarandet. Däremot kan jag icke anse det lämpligt att gå därhän, som motionären föreslår, nämligen att avskaffa anmaningsförfarandet helt och hållet. Men jag vill även antyda en annan åtgärd, som skulle vara fördelaktig i detta avseende. Saken förhåller sig som bekant så, att, om en kommun har fått orätt hos länsstyrelsen, har den nästan obegränsad rätt att vädja till högsta instans, kammarrätten. Det förekommer fall, då det egentligen icke föreligger något som helst behov, ingen praktisk anledning att gå till kammarrätten och påfordra dess ingripande i saken, men där man i allt fall gör det.

Från min egen erfarenhet vill jag meddela ett exempel. Det var ett mycket svårt vanvårdsfall, som jag konstaterade inom en kommun, vilket föranledde ett beslut, att vederbörande skulle flyttas till ett annat hem. Denna person dog efter några få dagars förlopp. Länsstyrelsen hade bestämt, att han skulle flyttas, men kommunen klagade hos kammarrätten. Efter två års förlopp kom utlåtande från kammarrätten, vilket gav länsstyrelsen rätt, men då hade den döde vilat i graven i två års tid. Ett sådant fall hade icke bort kunna dragas inför kammarrätten.

Det förefaller vara ganska lämpligt, att man bestämde, att vissa fattigvårdstvister icke skulle få fullföljas hos kammarrätten. Denna statsmyndighet dignar för närvarande under en oerhörd arbetsbörda, och varje lättnad skulle naturligtvis vara välkommen. Jag har tänkt mig, att sådana mål, som allenast gälla bestämmande av ett visst ersättningsbelopp, icke skulle få gå till kammarrätten, och anledningen därtill skulle vara den, att länsstyrelserna äro fullt kompetenta, kanske mer kompetenta än kammarrätten, att besluta i dessa ärenden, då de nämligen känna till förhållandena på de olika platserna inom respektive län och därför kunna avgöra vad som kan anses vara skäligt i fråga om ersättningsbeloppen.

Vidare skulle tvister angående fastställandet av hemortsrätten, vil-

Ang. anmaningsförfarandet vid fattigvårdstvister. (Forts.)

ket numera enligt nya fattigvårdslagen är ganska enkelt, kunna avgöras av länsstyrelserna såsom sista instans.

Jag har med detta, herr talman, ehuru jag icke velat framställa något yrkande i sak, dock velat begagna tillfället att uttala, att det så vitt jag kan förstå, från fattigvårdssynpunkt vore enbart till nytta, om effektiva åtgärder kunde vidtagas för att minska antalet fattigvårdsprocesser. Att det ur statsekonomisk synpunkt är av betydelse, ligger ju i öppen dag.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det föreliggande utlåtandet hemställt.

Föredrogs ånyo lagutskottets utlåtande nr 5, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphävande av gällande bestämmelse om självskrivenhet för kyrkoherden eller den hans ämbete förestår att vara ordförande i barnavårdsnämnd.

Vad utskottet i detta utlåtande hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, i anledning av väckt motion om skrivelse till Konungen rörande ändring av bestämmelserna angående tjänstledighetsavdrag i visst fall för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande statsförvaltningen, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt;

och skulle jämlikt § 63 riksdagsordningen detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas andra kammaren.

Vid ånyo skedd föredragning av första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, i anledning av väckt motion, nr 74, om skrivelse till Konungen angående indragning av riksräkenskapsverket, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anslag till utredning ang. jordförhållandena i Kopparbergs län.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till bestridande av kostnaderna för en utredning angående jordförhållandena i Kopparbergs län jämte en i ämnet väckt motion.

I den till riksdagen den 8 januari 1923 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1923—1924 hade Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln, med åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden samma dag, punkt 9, föreslagit riksdagen att till bestridande av kostnaderna för en utredning angående jordförhållandena i Kopparbergs län för budgetåret 1923—1924 bevilja ett extra reservationsanslag å 54,000 kronor.

Anslag till utredning ang. jordförhållandena i Kopparbergs län. (Forts.)

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herrar *A. Olsson* i Mora och *Gust. Andersson* i Rasjön väckt motion (nr 100), vari hemställts, att riksdagen vid bifall till Kungl. Maj:ts hemställan om anslag för en utredning angående jordförhållandena i Kopparbergs län måtte uttala, att för berörda utredning borde, förutom de sakkunniga, som i propositionen angåves, tillkallas jämväl representanter för den praktiska erfarenheten bland länets jordbrukande befolkning.

Utskottet hade i det föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

a) att riksdagen måtte till bestridande av kostnaderna för en utredning angående jordförhållandena i Kopparbergs län för budgetåret 1923—1924 bevilja ett extra reservationsanslag å 54,000 kronor; samt

b) att herrar Olssons i Mora och Anderssons i Rasjön berörda motion måtte anses besvarad genom vad utskottet i utlåtandet anfört.

Vid utlåtandet fanns fogad en reservation av herrar *J. Nilsson* i Skottlandshus, *K. E. Andersson* i Eliantorp, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *J. D. Norman*, *S. Persson* i Fritorp och *C. Lindskog*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den avfattning, reservationen utvisade, och att utskottet bort hemställa,

I) att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke måtte vinna riksdagens bifall; samt

II) att herrar Olssons i Mora och Anderssons i Rasjön berörda motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr **Nilsson, Johan,** i Skottlandshus: Herr greve och talman, mina herrar! När jag i statsutskottet icke kunnat vara med om att tillstyrka Kungl. Maj:ts proposition i föreliggande ärende, så var det ingalunda därför, att jag ej anser att de förhållanden, som det här gäller att ordna inom Dalarne, icke äro tillfredsställande, utan det var några andra skäl, som jag ber att i korthet få vidröra.

Det är ju nämligen så, att när den jorddelningslagstiftning, som nu gäller för riket i övrigt, kom till stånd, så fingo vissa delar av Dalarne genom särskilt kungabrev undantagsbestämmelser, som varit orsaken till de otillfredsställande förhållanden, som nu äro rådande inom Dalarne, och att det icke varit möjligt att få någon ändring i dessa förhållanden under de årtionden, som gått, sedan denna lagstiftning kom till stånd.

Nu har man emellertid sedermera försökt att få rättelse i dessa missförhållanden, och 1919 års riksdag anslog 60,000 kronor för detta ändamål. Kungl. Maj:t tillsatte då en särskild kommission med en byråchef i lantmäteristyrelsen såsom ordförande, och denna kommission har under de sista åren försökt att förmå befolkningen däruppe att vara med om rättelse i dessa förhållanden. Dessa pengar äro nu förbrukade, såvitt jag vet, men utan något som helst resultat. Det uttalades ju då, att vederbörande kommuners medgivande skulle vara villkor för att man skulle vidtaga några åtgärder. Man har emellertid icke kunnat få fram

Anslag till utredning ang. jordförhållandena i Kopparbergs län. (Forts.)

någon benägenhet från dessa kommuners sida att vara med om några som helst åtgärder.

Nu vet jag icke, om man i fortsättningen skall vänta på denna benägenhet. Såvitt jag har kunnat utröna av utskottets behandling av detta ärende, torde det vara lämpligast, att regeringen ginge tillväga på det sätt, att man nu ändrade detta kungabrev, som finnes för Dalarne särskilt, så att man kunde gå fram på samma väg som för övriga delar av riket. Det är ju så, att för övriga delar av riket måste ändring ske, så fort en jordägare begär det, men i Dalarne skall man ha majoritet. Där skall man gå och vänta på att befolkningen skall bliva stämd för att bilda en sådan majoritet. Då tyckes man dock aldrig komma till rätta med förhållandena däruppe. Kungl. Maj:t vill nu emellertid försöka på nytt och begär nytt anslag för att man skall bearbeta befolkningen däruppe. Detta anslag skall sålunda användas på samma sätt, som man använde det förra anslaget. Men Kungl. Maj:t säger fortfarande, att givet är, »att frågornas lösning måste sökas under hänsynstagande till de för Dalarne säregna förhållanden och under beaktande av de från ortsbefolkningen framförda synpunkterna».

Man har nu från Kungl. Maj:ts sida tänkt sig, att en ledamot av högsta domstolen skulle åtaga sig detta arbete, och kostnaderna för detta arbete har för första året beräknats till 54,000 kronor. Men huruvida man nu kan nå något som helst resultat det första året, därom vet man ju intet, och kanhända blir man under en lång följd av år tvungen att fortsätta, och kostnaderna för detta arbete bli då högst betydande. Det kan ifrågasättas, huruvida man under dessa tider, när statsutgifterna på alla andra områden, där det gäller utredning, skola begränsas, skall kunna offra så betydande belopp på detta område. Representanterna för Dalarna, som motionerat i ärendet, ha ställt sig mycket skeptiska mot, huruvida något resultat skall uppnås. De uttala visserligen sin tillfredsställelse över att departementschefen understrukit, att frågornas lösning måste sökas under största möjliga hänsynstagande till de för Dalarna säregna förhållanden och under beaktande av de från ortsbefolkningen framförda synpunkterna. Men de säga sedermera, att även om arbetet resulterar i ett i kanske flera avseenden förtjänstfullt lagförslag, är därmed ingen säkerhet given för möjligheten att vinna länets jordbrukande befolkning för samma lagförslag. De säga vidare, att »en ensidigt juridiskt inriktad utredning skulle med största sannolikhet leda till ett negativt resultat, alldeles som den ensidiga lantmätareutredningen. Icke ens jurister och lantmätare i förening torde ensamma kunna nämnvärt befordra en lösning av de jordproblem i Dalarna, som sedan länge påkallat lagstiftningens uppmärksamhet». De förmena, att här föreligger en fråga, som är i lika hög grad praktisk-psykologisk som den är en juridisk eller lantmäterifråga. De finna det välbetänkt, att man försöker reda ut frågan i samband med att man vinner den jordbrukande befolkningens förtroende. Sedan nämnes det, att man skall tala med befolkningen däruppe, och att även detta kanske kostar pengar. De säga ju visserligen — om man läser mellan raderna

Anslag till utredning ang. jordförhållandena i Kopparbergs län. (Forts.)

— att vi skola visserligen låta tala vid oss i detta ärende, men vi vilja ha betalt för att vi låta tala vid oss! Man kan nästan tolka det på detta sätt.

Statsutskottets majoritet har icke ordat mycket i sitt utlåtande om detta, utan nästan utan vidare tillstyrkt propositionen och även varit med på att tillmötesgå motionärernas önskan att igångsätta utredning i samförstånd med länets jordbrukande befolkning.

Vi reservanter ha ansett, att man icke, innan jordstyckningskommissionens under överarbetning varande, för hela riket avsedda förslag om jorddelningslagstiftning varit föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning, borde göra någonting åt saken. Nu kan invändas, att det icke är säkert, att detta förslag kan tillämpas på Dalarna, utan att man även i fortsättningen får ha undantagslagstiftning för dessa delar av Dalarna. Men därom äro vi ingalunda övertygade, innan man prövat detta förslag, som ju är avsett att läggas fram för riksdagen.

Det synes mig sålunda som om man för tillfället borde kunna avslå det anslag, som Kungl. Maj:t har begärt. Det gäller ju egentligen ingenting annat, då man icke vill gå fram emot befolkningen utan först vill vinna densamma för denna reform, än att bearbeta befolkningen i Dalarna, så att de själva medverka och själva vilja vara med om ändring i dessa missförhållanden. Det finns organ i detta län såväl som i andra län, som skola tillgodose befolkningens intressen, och jag anser, att det bör vara länsstyrelsens åliggande att bearbeta befolkningen i denna riktning med tillhjälp av landsting och hushållningssällskap och dess konsulenter, och vidare överlantmätare, som finnas inom detta län som inom andra län. Så nog tror jag, att det finns folk tillräckligt, som kan utföra detta arbete, innan man begär statsmedel extra för detta ändamål. Jag tror, att man bör låta den nya styresmannen för Dalarna försöka, om han icke kan få bukt med dalmasarna i denna angelägenhet. Jag tror, att — med den eminenta förmåga, som han har att övertala folk — icke någon skulle kunna göra denna sak bättre än han. Jag förmenar därför, att första kammaren kan utan vidare avslå det belopp, som Kungl. Maj:t har begärt för detta ärende, och att man här kan göra en besparing.

Jag ber därför att få yrka avslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr statsrådet **Nothin:** Herr talman! Behovet av att få en bättre ordning på jordförhållandena i Kopparbergs län torde vara allmänt känt. Var och en som hört talas om de långsmala skogsskiftena, flera kilometer långa och endast några tiotal meter breda, och var och en som hört talas om hurusom inägojorden ligger kringspridd på tjugu, trettio och kanske flera ställen, torde ha klart för sig, att det behövs en ändring. Ifall jag fattat den föregående ärade talaren rätt, så är det ej heller någon meningsskiljaktighet mellan oss i den delen. Jag skall därför icke uppehålla mig vid den saken längre.

Anslag till utredning ang. jordförhållandena i Kopparbergs län. (Forts.)

Emellertid tyckas reservanternas betänkligheter bottna däri, att de äro tveksamma, om det över huvud behövs någon särskild utredning angående jorddelningsförhållandena i Kopparbergs län samt att de i varje fall vilja avvakta statsmakternas prövning av det lagstiftningsarbete som pågår för att vinna bättre skifteslagstiftning för landet i övrigt. I denna delen har jag en annan mening än reservanterna.

Saken ligger ju på det sättet, att man i de skifteslagstiftningsförslag, som sett dagen, sökt vinna en för hela landet, däri inbegripet även Kopparbergs län, avpassad skifteslagstiftning. Och det försök till indelning i skifteslag, som den föregående talaren nämnde, har ingått just som ett förberedelsearbete för att kunna inordna Kopparbergs län i den för hela riket gemensamma skifteslagstiftningen. Det har emellertid visat sig, att denna väg icke varit framkomlig.

Skifteslagindelningskommissionens arbete har mött starka betänkligheter från ortsbefolkningens sida. Man har därvid framållit bland annat att samma bestämmelser beträffande skiftesvitsord, som kunna vara lämpliga för övriga delar av landet, icke lämpa sig för förhållandena i Kopparbergs län. För det länet behövas, enligt befolkningens mening, särskilda bestämmelser såväl i nu nämnda avseende som beträffande utflyttningsskyldigheten; även har man ansett att beträffande kostnadsfrågan omständigheterna kunna påkalla en särställning för Kopparbergs län i jämförelse med övriga delar av landet. Skifteslagindelningskommissionen har givit uttryck åt den uppfattningen, att befolkningen skulle kunna vinnas för en förändrad skifteslagstiftning, om man kunde tillmötesgå deras krav och önskemål.

Jag vet nu icke, ifall det är reservanternas mening, att man från ortsbefolkningens i Dalarna sida har uppställt alltför långt gående anspråk och visat omedgörlighet. Skulle det vara så, att det bakom reservanternas mening föreligger någon misstanke om ett dylikt förhållande, tror jag, att den misstanken är ogrundad. De sakkunniga myndigheter, som haft att taga ställning till saken, ha medgivit, att förhållandena i Kopparbergs län äro rätt så olikartade mot förhållandena i övriga delar av landet och att det nog behöves undersökning om en särskild lagstiftning. Jag vill erinra, att nyssnämnda kommission i skrivelse av den 29 januari 1921, efter då vunnen erfarenhet, hemställde, att Kungl. Maj:t ville gå i författning om anordnande i vissa delar av Kopparbergs län om utredning i fråga om erforderliga bestämmelser rörande skiftesvitsord och utflyttning samt möjligen även ifråga om övriga delar av jorddelningslagstiftningen. Denna skrivelse remitterades till lantmäteristyrelsen, som också uttalade sig för igångsättandet av en undersökning för åstadkommande, i den mån behov därav visade sig vara för handen, av särlagstiftning för ifrågavarande delar av Kopparbergs län. Så handlades denna fråga i konselj den 4 mars 1921, och chefen för justitiedepartementet i den då sittande regeringen förklarade, att han med hänsyn till vad sålunda förekommit funne det angeläget, att en utredning komme till stånd beträffande behovet av särbestämmelser ifråga om jorddelningen inom vissa delar av Kopparbergs län, särskilt

Anslag till utredning ang. jordförhållandena i Kopparbergs län. (Forts.)

vad anginge skiftesvitsord och utflyttning. I avvaktan på resultatet av en sådan utredning ansåg han, att det till lagrådet remitterade förslaget till skifteslag skulle ändras i vissa angivna delar, så att det icke utan vidare bleve tillämpligt för jorden i Kopparbergs län.

I den mån min egen uppfattning kan ha någon betydelse — jag har tjänstgjort som föredragande i skiftesmål i högsta domstolen och har därför fått någon inblick i dessa förhållanden — vill jag också understryka, att ej samma lagstiftning, som gäller för landet i övrigt, gärna kan lämpa sig för Kopparbergs län, emedan förhållandena där äro alltför egenartade. Jag tror alltså, att det icke har berott på något oresonligt motstånd från ortsbefolkningens sida, om man där icke velat inordna sig under den för hela landet i övrigt gemensamma skifteslagstiftningen, utan enligt min mening har man där haft ett välgrundat och sakligt stöd för kraven att få förhållandena ordnade på särskilt sätt.

Reservanterna nämna, att de äro tveksamma om en utredning nu kan lämna något resultat, eftersom den igångsatta utredningen om indelning i skifteslag har strandat. Emellertid ligger nu frågan på annat sätt. Beträffande indelningen i skifteslag utgick man just från att Dalarna skulle inordnas i den för hela landet gemensamma skifteslagstiftningen, men nu, när man finner, att denna väg icke är framkomlig, går man fram på en annan linje. Man söker få en lagstiftning, som är så avpassad, att den lämpar sig för förhållandena i Dalarna.

Reservanterna erinra om, att det icke uppdragits några riktlinjer för den nu planlagda lagstiftningen, men enligt min uppfattning ligger det i sakens natur, att några sådana riktlinjer icke kunnat uppdragas. Man har funnit, att den först beträdda vägen icke varit framkomlig. Det gäller då att söka finna något, som lämpar sig för förhållandena i Kopparbergs län. Detta arbete vill regeringen hava uppdraget åt en man, som är fullt kompetent att handha detta arbete, varjämte man vidare tänkt sig, att arbetet skall ske i samförstånd med ortsbefolkningen; under sådana omständigheter böra några vidare riktlinjer för arbetet ej uppdragas.

Reservanterna beröra även den statsfinansiella sidan. Det är väl dock på det sättet, att om man anser, att något kan göras här — alla äro väl av den uppfattningen, att något behöver göras — då böra med hänsyn till frågans vikt de statsfinansiella skälen icke utgöra något hinder för arbetets igångsättande. Jag tror därför, att det är välbetänkt, när statsutskottets majoritet har tillstyrkt propositionen om beviljande av anslag för detta ändamål.

Så vill jag säga några ord om den i ärendet väckta motionen. Regeringen har ju utgått ifrån, att arbetet skulle ske i samråd med ortsbefolkningen, men däremot har man icke gått in på något närmare klarläggande av huru det skulle ske. Då nu utskottet gör ett direkt uttalande om, att redan från början den praktiska sakkunskap, som står att vinna från ortsbefolkningens sida, bör anmodas medverka för uppgiftens lösning, så kan däremot intet vara att erinra från regeringens sida.

Anslag till utredning ang. jordförhållandena i Kopparbergs län. (Forts.)

Herr **Kvarnzelius:** Herr greve och talman! Under min föregående riksdagsverksamhet har jag icke ägnat synnerligen stor uppmärksamhet åt frågor av detta slag. Mitt intresse har koncentrerats i arbetet på andra frågor. Nu har jag emellertid av omständigheternas makt tvingats att något närmare göra mig förtrogen även med denna fråga. Det studium — jag vill erkänna, att det hittills är mycket bristfälligt — som jag på detta område har varit tvungen att ägna frågan, har dock givit mig den bestämda uppfattningen, att här måste göras någonting och att detta måste göras ganska snart. Det är ur den synpunkten jag måste känna mig tacksam å länets vägnar mot regeringen för att den försökt finna en annan väg, på vilken man skulle söka komma till åtminstone ett uppslag, hur denna fråga skall ordnas för Dalarnas vidkommande. Om det redan år 1866 var nödvändigt att ställa Dalarna i en undantagsställning, så är det tydligt, att behovet i närvarande stund är mångdubbelt större i detta avseende, ty förhållandena ha utvecklat sig där så snabbt och i sådan omfattning med hänsyn till jordens splittring, att det säkerligen på långa vägar icke finnes något motstycke därtill i andra delar av vårt land.

Sedan jag blivit utnämnd till landshövding i Kopparbergs län, fick jag anledning att fästa min uppmärksamhet på denna jordsplittring, då jag erfor, att våra häradsskrivare inom länet i vissa fögderier sedan år 1908 icke kunnat ställa sig mantalsskrivningsförordningens föreskrifter till efterrättelse, i vad det gällde att i mantalslängderna uppföra fastighetsägarnas jord. Jag kallade då efter åtskillig skriftväxling samman häradsskrivarna till en rådplägning i Falun, och vi hade ett sammanträde, som varade flera timmar. Resultatet av våra överläggningar blev ett konstaterande, att ej ens den mest rutinerade häradsskrivare med uppbjudande av sina yttersta krafter på lång väg skulle kunna gå i land med att ställa sig mantalsskrivningsförordningens föreskrifter till efterrättelse i detta avseende. Uppläggen skulle i vissa fall växa från 2,000 till 8,000 i fråga om mantalslängdens omfattning, och jordrubbningarna bara inom en kommun kunna gå upp till 8,000 per år. Herrarna förstå därav, vilka fullständigt säregna förhållanden, som råda i Dalarna. Resultatet av det hela har blivit, att vi nu gått in till Kungl. Maj:t med en framställning om att även i detta avseende få en särställning, att man efter beprövande skulle kunna få förfara på annat sätt beträffande vissa fögderier i Dalarna. Det torde vara nödvändigt att även på detta område få något gjort, ty det är så, att det blivit snart sagt omöjligt att kunna redovisa jorden inom vissa områden däruppe. Det finns inga handlingar att gå efter. Urkunden utgöres av äldre personer, och när dessa äro bortdöda, torde det vara nästan omöjligt att reda upp vissa äganderätts- och jordförhållanden i Dalarna. Vi ha därför tänkt oss lägga upp en särskild fastighetsliggare, som skulle utgöra en bilaga till mantalskrivningsförordningen. Den borde upprättas för vissa år, kompletteras och förses med ändringar för att man på det viset skulle kunna redovisa hemmansinnehavet. Det visar sig nämligen nu, att vissa mantal icke alls äro möjliga att redovisa, under det andra

Anslag till utredning ang. jordförhållandena i Kopparbergs län. (Forts.)

mantal redovisas i större omfattning än de enligt uppgift skola utgöra. Det blir ett vidlyftigt och långt arbete innan detta kan realiseras, men om man redan från början får det lagt på rätt bog, torde det åtminstone så småningom gå att avlägsna de mesta av felaktigheterna på detta område.

Beträffande nu den fråga, som här är föremål för kammarens handläggning, förhåller det sig, såsom förut erinrats, på det sättet, att 1919 års riksdag anvisade 60,000 kronor för utredning i detta avseende. En kommission blev tillsatt, vars arbete nu har blivit förklarat vilande. Jag förmodar, att detta belopp av 60,000 kronor icke på långt när är konsumerat, utan att en stor del därav är besparat åt statsverket. Denna kommissionen skulle bland annat ha till uppgift att försöka intressera Dalarnas befolkning att få ordnade skiftesförhållanden. Nu får jag lov att säga, att sedan jag tagit del av det arbete, som kommissionen utfört, har det gått denna kommission som det plägar gå en och annan förlikningskommission. Den har misslyckts i sitt medlingsarbete, och då är det väl ej skäl att spilla flera ord på den saken, utan man får tillse, huru man på nytt skall få medlingen i gång. Detta är just vad Kungl. Maj:t här föreslår, och jag tror, att det är ett uppslag, som är fördelaktigt och som kanske säkrare kan leda till ett resultat. Det är ju så, att den person, som är påtänkt för detta uppdrag, alldeles särskilt väl är inne i dessa frågor, och dessutom har han åtskilliga egenskaper, som göra, att han torde kunna åstadkomma något här. Om det nu blir så, att denne person får sig detta arbete anförtrott och om det vidare ordnas så som Kungl. Maj:t antytt och som ytterligare blivit understruket, dels i motionen och dels av statsutskottet, nämligen att arbetet redan från början inriktas på att ske i förtroendefull samverkan med länets befolkning, så tror jag det skall bli möjligt att här åtminstone finna den linje, efter vilken man i fortsättningen skall gå fram på detta område. Ty det är alldeles tydligt, att om något skall kunna göras här, så skall det ske i samförstånd med ortens och länets befolkning, som nog har ett säreget lynne även när det gäller en fråga som denna. Det är så, att dalafolket har en rent beundransvärt stor kärlek till jorden, vartill man säkerligen icke kan uppvisa motstycke i någon annan del av vårt land. Jag fick alldeles påtagliga bevis härpå för någon tid sedan, när jag gjorde en resa upp till Västerdalarna, till Limedsforsen och Transtrand. Det är fråga om sträckning av en ny järnväg, som skall gå från Limedsforsen upp till Särna. Där är nu dalgången mycket smal, och den odlingsbara jorden är således icke så stor. När därför järnvägen kommer att stryka fram, tager den givetvis bort avsevärt stor procentuell del av den odlingsbara jorden. Jag fann, att befolkningen var så intresserad för sitt jordbruk och för att få ha sina små jordlappar ostyckade och icke sammankrympta, att det i valet mellan att få järnväg och att ha jordbruket orubbat var på gränsen, att man avstått från järnvägen. Vidare fann jag, att det är just den jord de besitta, som de ha kärlek till. Om de erbjödos dubbelt så mycket jord därintill, så skulle de icke reflektera därpå, utan det skall

Anslag till utredning ang. jordförhållandena i Kopparbergs län. (Forts.)

vara den jord, som deras förfäder sedan många släktled tillbaka ha besuttit. Herrarna förstå, att när en sådan känsla har vuxit sig stark hos ett folk, är det icke lätt att komma med några rubbningar, när man skall dela om jorden eller flytta om den på andra sätt. Man måste tillgripa alldeles särskilda åtgärder för att så småningom och med högst betydande eftergifter i fråga om de krav, som i övrigt ställas beträffande laga skifte, kunna få någon ordning. Men skall det ske, så är det också tydligt, att det arbete, som skall utföras, måste göras snart. Det är ur många synpunkter önskvärt, att förändringar komma till stånd, även ur andra än ren ordningssynpunkt, nämligen med hänsyn till möjligheten att sköta jorden och skogen på rätt sätt; men skola de komma till stånd, måste det ske efter alldeles särskilda grunder, fullständigt säregna och anpassade efter Dalarnas förhållanden. Det går ej att göra det efter den schablon, som skall tillämpas för landet i övrigt. Det är jag absolut övertygad om, ehuruväl jag icke, herr greve och talman, har varit i tillfälle att annat än mera ytligt sätta mig in i frågan, men så mycket har jag sett under det jag studerat den, att jag som sagt är övertygad om den saken.

Jag hoppas, att det uppslag, som regeringen kommit med, skall leda frågan in på rätt spår, och det är i den förhoppningen jag vågar vädja till kammaren att här biträda Kungl. Maj:ts av utskottet tillstyrkta förslag, till vilket jag ber få yrka bifall.

Herr **Schedin:** Herr greve och talman, mina herrar! Såsom representant från den bygd, där vi nu så att säga röra oss med avseende på föreliggande ämne, nämligen Dalarna, skall jag be att få taga kammarens uppmärksamhet i anspråk några minuter. Jag vill då först uttrycka min tillfredsställelse över den förståelse för den i viss mån avvisande stämning, som kunnat förspörjas mot skifteslagindelningen i Dalarna, vilken tog sig uttryck i statsrådet Nothins uttalande, på samma gång som jag givetvis måste säga detsamma om vår landshövding, herr Kvarnzelius, beträffande det anförande han nyss här hållit och hans vilja till förståelse för de alldeles särskilda förhållanden, som göra sig gällande i stora delar av Kopparbergs län rörande förevarande fråga. En del synpunkter ha därvid berörts, men det är ännu något, som jag skulle vilja framhålla rörande skälen för att vederbörande i hög grad böra respekteras, när det gäller motviljan mot rubbningar i nu rådande förhållanden.

Om den sydsvenska jordbrukaren betraktar dessa förhållanden, finner han dem så egendomliga, söndersplittringen så stor, att han drager den slutsatsen, att här kan naturligtvis icke något rationellt jordbruk bedrivas. Det är dock tvärtom så, att dessa små jordbitar, belägna långt från varandra, ha blivit föremål för en så ingående god skötsel, ans och vård, att t. ex. under kristiden, när jordbrukarna i gemen voro ålagda leveransskyldighet till staten, Dalarnas jordbrukare kunde fylla långt gående krav i den delen. Vederbörlig hänsyn bör tagas härtill, när det gäller att rubba på gällande förhållanden härutinnan.

Anslag till utredning ang. jordförhållandena i Kopparbergs län. (Forts.)

Det är ju också så med avseende på föreliggande spörsmål, att det råder en viss oklarhet rörande utgångspunkten för denna av Kungl. Maj:t föreslagna undersökning, och som jag icke kan helt och hållet förbigå. Denna undersökning säges ju skola bliva något nytt till skillnad från den, som verkställts av den föregående kommissionen; dess ändalykt ha vi reda på, och hur den i en hel del frågor kom att utkämpa rätt hårda duster med befolkningen, är också känt. I fall detta här skulle återupprepas, betvivlar jag starkt, att resultatet kommer att bli av positiv natur. Det är ju att hoppas, att så ej skall bli fallet. För att rätta till jordförhållandena i Dalarna, säger Kungl. Maj:t, att åtgärder måste vidtagas, men inga som helst direktiv ha dock givits, efter vilka dessa undersökningar skulle kunna försiggå. Ej heller har det sagts, på vilken basis man skulle bygga, när det gäller skifteslagbestämmelserna, de nya eller de gamla på detta område. Jag vill inom parentes påpeka, att det skulle vara rätt så egendomligt, om icke den nya skiftesstadgan, som vi ju haft alla skäl att se färdig redan nu och som har sin upprinnelse från dalarepresentanten Daniel Persson i Tällberg, skulle kunna bli lagd till grund för en undersökning sådan som denna, utan att det skulle ske inom den nu gällande men snart utmönstrade skiftesstadgans ram. Det är därför, menar jag, av nöden, att en del klarläggande uttalanden göras från statsrådsbänken rörande just den saken.

Det är i en rätt så viktig fråga kammaren här har att fatta beslut. Givet är, att för Dalarnas vidkommande en särlagstiftning måste ske. Jag vill i motsats till den siste ärade talaren, som kanske på denna fråga i alltför hög grad anlagt skånska synpunkter, säga, att om vi skola få något som helst verkligt resultat av jordbruket i Dalarna, om detta skall kunna anpassas efter folksjälens djupa lynnesdrag, den stora kärleken till jorden och hågen att oförtrutet fylla sitt värv, så måste Dalarna ovillkorligen ställas vid sidan av de bestämmelser, som gälla för andra delar av landet.

När jag nu skall fatta ståndpunkt till denna fråga, synes mig varken utskottsbetänkandet eller den vid detsamma fogade reservationen fullt tilltalande. Jag tror därför att det vore mycket välbetänkt, att detta spörsmål om en förestående undersökning rörande skiftesförhållandena i Kopparbergs län än en gång kunde underställas statsutskottets prövning. Jag skulle vara böjd för att yrka återremiss till statsutskottet, för att detta skulle få ge direktiv för huru denna undersökning skulle ske. Jag tänker att i detta avseende skulle vad som här har begärts — ett uttalande till ledning för denna undersökning från intresserade och kunniga jordbrukare i Dalarna — redan nu under riksdagens lopp kunna meddelas statsutskottets ledamöter. Jag ber därför, herr greve och talman, såsom jag nu ser saken, i det läge den befinner sig och på grund av den stora vikt och betydelse den enligt min mening har, att få yrka återremiss till statsutskottet för förnyad handläggning i syfte att utskottet även må kunna ge direktiv för den av Kungl. Maj:t föreslagna undersökningen.

Anslag till utredning ang. jordförhållandena i Kopparbergs län. (Forts.)

Herr **Ekman, Carl Gustaf:** Jag ber endast, herr talman, att få säga, att jag icke kan inse, vad en återremiss skall tjäna till. Detta ärende har inom avdelningen ägnats en synnerligen grundlig behandling under samråd med den person, som i propositionen ifrågasättes att utföra förevarande uppdrag. Man har från dennes sida blivit delgiven huru han tänkt gripa sig an med uppgiften och i övrigt har utskottet sökt bilda sig en uppfattning om, huruvida man kan gå fram på det sätt, som regeringspropositionen förutsätter. Majoriteten av utskottets medlemmar har därvid kommit till den bestämda uppfattningen, att goda skäl till bifall föreligga. Det är nämligen just så, att första delen av uppgiften skall bestå i försök att åstadkomma en plan för arbetets fullföljande.

Det är klart, att man nu icke kan börja i statsutskottet och ge direktiv om vad som i detta fall skall göras. Jag kan icke inse, att en återremiss skulle kunna bidraga till en förändrad hållning från utskottets sida, och vid detta förhållande och sedan den siste ärade talaren starkt understrukit behovet av att något göres samt då ett uppskov odisputabelt ur statsfinansiell synpunkt kunde fördyra den slutliga lösningen, ber jag att få yrka avslag på förslaget om återremsis och bifall till utskottets hemställan.

Herr **Nilsson, Johan,** i Skottlandshus: Ja, herr talman, jag har ju från början i viss mån ingalunda opponerat mig mot, att man borde söka få ändring i nuvarande förhållanden, men det är ju så, som den ärade representanten på dalabänken sade, att några riktlinjer för hur detta arbete skall utföras icke finnas uppdragna, och det betänkligaste för mig är särskilt detta: det har under hela tiden, då man diskuterat detta ärende, kommit fram den synpunkten, att man icke vill vidtaga några åtgärder mot befolkningens vilja, och förhållandena äro ännu sådana däruppe, att folket ej vill vara med om några förändringar. Det är det förhållandet jag vill, att man klarar upp först, innan man anslår så stora belopp från statsmakternas sida och innan man påbörjar ett arbete för att förbättra dessa förhållanden. Jag menar med detta, att det vore bättre, att befolkningen själv komme och begärde statsmakternas hjälp till att få någon förändring i sina missförhållanden där uppe, att den komme till insikt om nyttan och gagnet av att göra en sådan framställning, och att den då även hade utsikter till att få en sådan framställning understödd och bifallen. Herr Kvarnzelius, som ju är landshövding i Dalarna, han betonade här särskilt, att dalabefolkningen har så stor kärlek till jorden, och det tror jag också, men jag vill påstå, att denna kärlek till jorden är lika stor i andra landsändar, och det förhållande, att man ej kan få enighet mellan jordägarne, när de skola bli föremål för en sådan här jorddelning, det har man vid åtskilliga tillfällen fått bevittna. Jag har själv i egenskap av värderingsman för statens domäner varit med om att en 15, 16 torpare skolat dela upp ett hemman, som de brukat sedan många, många år tillbaka, och var och en har då haft sina särskilda jordlotter. De ha då kommit

Anslag till utredning ang. jordförhållandena i Kopparbergs län. (Forts.)

i kollision med varandra, när man sagt, att nu borde de vara med om att få ordentliga gränser och ordentliga fasoner på ägorna, då de ju skulle besitta dem för framtiden. Och det har då blivit ett nästan fullständigt slagsmål i början, då de måst finna sig i de bestämmelser, som lantmätare och värderingsmän lagt upp för dem, men sedan, något år efteråt, ha de varit fullt belåtna och funnit, att de åtgärder, som vidtagits, varit de enda riktiga. För övrigt så tror jag, att första kammaren fick det intrycket, att landshövdingen i Dalarne var så inne i detta ärende, att han är rätte mannen att klara upp detta, och att man icke behöver anslå medel till något extra landshövdingeämbete för den saken.

Herr **Pers:** Jag begärde ordet med anledning av herr Nilssons i Skottlandshus båda yttranden. Jag har mycket stor respekt för herr Nilsson i Skottlandshus, jag tror, att han förstår nästan allting. Men jag är böjd för att göra ett undantag för skiftesväsendet i Dalarna, och det framgår inte minst av hans yttrande nu här. Den här frågan är föremål för så skiftande meningar uppe i Dalarna, det är en fråga, som utlöser det särskilda kynne, som tillhör Dalarnas folk i högre grad än kanske något annat, att man därför knappast kan vänta ett enhälligt uttalande eller en framställd begäran från provinsen, som skulle kunna ge den klarhet, som väntas här både av herr Nilsson i Skottlandshus och av andra.

När kommissionen för skifteslagindelningen inrättades, skedde detta med anslutning från landshövding Holmquist och andra representanter från Dalarna, men denna kommission visade sig vara ett missgrepp. Det motstånd, som kommissionen rönte, kom sig därutav, att man fått för sig, med rätt eller orätt, att kommissionens arbete gick ut på, att det särskilda skiftesvitsordet för Dalarna skulle falla bort, och det är ingenting, som de äro så rädda för där uppe, som att detta skulle inträffa. Den omständigheten ställde befolkningen i harnesk mot kommissionens arbete, och det blev för den skull alldeles misslyckat. När reservanterna här rekommendera att taga bort skiftesvitsordet för Dalarna och behandla Dalarna efter samma regler som andra landsändar ifråga om skiftet, så vill jag säga, att ingen ansvarig regering och knappast heller någon riksdag kan sätta ifråga något sådant, om man sätter sig in i förhållandena. Grunden därtill ligger icke i befolkningens lynne, utan grunden ligger däri, att själva förhållandena äro sådana, att det skulle vara fullständigt ansvarslöst att vidtaga någon sådan åtgärd; det ger jag befolkningen fullständigt rätt uti. Det är förklarligt, att om man ställes inför ett — jag tvekar inte att säga det — hot i denna riktning, man blir strandsatt, då det gäller att reda upp saken.

Nu säges det också, att man får taga den allmänna landsskifteslagstiftningen först och se till vad som sedan kan göras för Dalarna, ifall något behövs. Ja, det kan ju låta säga sig, men jag tror icke, att det vore lämpligt. Jag vill stryka under, vad landshövdingen i länet

Anslag till utredning ang. jordförhållandena i Kopparbergs län. (Forts.)

nyss sade, nämligen att det är brådska med den här saken. Det kan inte utan verklig våda för landsdelen få fortsätta som det nu är synnerligen länge till, och om skiftesstadgan kommer att framläggas som riksdagssak, vore det synnerligen gott, om en person under tiden fått göra sig underkunnig om förhållandena där, följa med den allmänna lagstiftningen och göra sig reda för, vad som kan göras och vad som kan anpassas eller icke anpassas för Dalarna och man på så sätt kan åtminstone få en plan för, hur förhållandena kunna tänkas ordnade för denna provins.

Jag vill säga, att det uppslag, den idé, som regeringen här framlagt, anser jag vara ett synnerligen gott uppslag. Det må vara, att en landshövding av den utomordentliga förmåga, som herr Kvarnzelius har, nu också skulle kunna reda upp den här frågan, som herr Nilsson säger. Ja, det må vara, att vi kanske ha en mycket förståndig styresman för skiftesverket däruppe, en förste lantmätare, som är en förståndig man. Byråchefen Hamrin har ju också gjort en insats. Men jag får säga, att jag tvivlar på, att någon enskild person i ämbetsställning, som har ett ämbete att sköta, kan gå i land med det här. Det behövs en person, som fått till sin uppgift att i första hand göra sig underkunnig om förhållandena och ge en vederhäftig relation av desamma för regering och riksdag, ty huru vi än på några minuter utlägga frågan här och hur pass övertygad en och annan kan bli om hur det borde ordnas, så är det inte detsamma, som om en person, som är särskilt lämpad för saken och särskilt ägnat sig däråt, tar upp den med auktoritet och ger en vägledning, hur man skall ordna densamma. Ty om vi nu till exempel remittera frågan tillbaka till statsutskottet eller skjuta på den ett år för att få fram riktlinjer, så bli dessa riktlinjer — de må vara hurudana de vilja — aldrig annat än omtvistade, så länge man icke som sagt genom en penetrering av frågan av en vederhäftig person får fram något fast att hålla sig till. Därför tror jag, att det är bäst att bifalla utskottes hemställan.

Man är rädd för, att denne man skall ta för stor hänsyn till befolkningens önskningar och man hänvisar till, att befolkningen ingenting vill i den här vägen. Men jag hoppas, att regeringen icke utser en man, som är ett rö för vinden och som inrättar sig bara för att vara befolkningen till lags, utan väljer en man, som kan ta itu med förhållandena och väl lyssna till befolkningen men också ge en vägledning ut ur dessa svårigheter, en som skiftar sol och vind åt alla håll. Det tror jag är det bästa, som för närvarande kan inträffa.

Det är så rätt, som här har yttrats, att det ligger något vackert i befolkningens kärlek till jorden och till sitt. Det behövs en både mjuk och fast hand för att visa dem möjligheterna att få jorden sammanskiftad och vilken lättnad och vilka fördelar en sådan anordning skulle föra med sig. Om detta sker, kan man komma till rätta med dem, men att försöka på tvångets väg eller att försöka få samma bestämmelser att gälla där som annorstädes det tror jag icke går. Men, som sagt, regeringen och riksdagen behöver från en auktoritativ man

Anslag till utredning ang. jordförhållandena i Kopparbergs län. (Forts.)

få en uppfattning om, hur det står till, och få fram ett förslag, hur man skall reda upp förhållandena. Jag hälsar med tillfredsställelse det uppslag, som här har givits, och ber att få förena mig i yrkandet om bifall till utskottets hemställan.

Herr **Schedin:** Herr greve och talman! Med anledning av herr Ekmans yttrande rörande den ståndpunkt, som jag skulle intaga, och hans farhåga för, att en återremiss av detta ärende skulle åstadkomma frågans försenande, ber jag att få säga det, att jag tvärtom ser saken så, att det komme att befrämja dess snabba lösning, ifall statsutskottet finge upptaga problemet till förnyad behandling, om detta kunde ske i samråd med just samma tillkallade där uppifrån Dalarne, som sedermera skulle komma att yttra sig om framställningen. Och då skulle väl också statsutskottet komma i den lyckligare ställningen att kunna inför kammaren lägga fram åtminstone några riktlinjer för den kommande undersökningen. Nu har det ju inskränkt sig till att säga ja och amen till regeringsförslaget, och det är ju rekommenderande för regeringen som sådan, men det är till föga ledning för den kammare som skall fatta beslut i frågan, och vars ledamöter till stor del inte förr än nu haft någon som helst kännedom om Dalarnes säregna jordförhållanden. Jag tror därför, att en återremiss skulle ha en alldeles motsatt verkan mot den herr Ekman här velat göra gällande.

Herr **Ekman, Carl Gustaf:** Jag förmodar, att den siste ärade talaren skall bli ganska ensam i sin uppfattning därom, att det skulle vara möjligt för statsutskottet att så i detalj studera ett så svårlöst ärende som det nu föreliggande, att utskottet skulle kunna giva direktiv för hur lösningen bör ske. Det förefaller mig vara aildeles omöjligt, att fordra detta av utskottet. Tvärtom förefaller det mig, att det är en styrka för vederbörande att kunna gå fullständigt obundna till uppgiften, och vad angår framläggande av synpunkter från ortsbefolkningens sida bör det vara tillräckligt, att man, på sätt utskottet har anvisat, redan från början betryggat närvaro vid utredningsarbetet av ortsrepresentanter. Jag hemställer, herr talman, om avslag å återremissyrkandet.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med därunder förekomna yrkanden propositioner dels på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt, dels på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservationen, dels ock därpå att utlåtandet skulle visas åter till utskottet; och förklarade herr talmannen sig finna den förstnämnda propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav och sedan till kontraproposition därvid antagits godkännande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservationen, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet fogade reservationen.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 84;
Nej — 32.

Anslag till polisbyrå för övervakande av utlänningar.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till en särskild polisbyrå för övervakande av här i riket vistande utlänningar.

Uti den till riksdagen den 8 januari 1923 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1923—1924 hade Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln, med åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för samma dag, punkt 52, föreslagit riksdagen att till en särskild polisbyrå för övervakande av här i riket vistande utlänningar för budgetåret 1923—1924 bevilja ett extra anslag å 70,000 kronor.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte för uppehållandet tillsvidare av en särskild polisbyrå för övervakandet av här i riket vistande utlänningar för budgetåret 1923—1924 bevilja ett extra anslag å 50,000 kronor.

Herr **Ekman, Carl Gustaf:** I den nu behandlade propositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till anordnande av en särskild polisbyrå för övervakande av här i riket vistande utlänningar för budgetåret 1923—1924 bevilja ett extra anslag av 70,000 kronor.

Denna byrå är icke på det sättet ny, att den nu först skulle upprättas. Den har existerat nära nog ett tiotal år, men medlen till dess uppehållande ha hittills utgått från förslagsanslaget till avlöning och underhåll av särskild polisstyrka på landet. Nu har man emellertid icke funnit denna anordning i fortsättningen lämplig, utan Kungl. Maj:t har föreslagit, att särskilt anslag skall lämnas till byrån i fråga.

Vid behandlingen av detta ärende i utskottet rådde mycket delade meningar om, vad man borde göra i det föreliggande fallet. De funnos, som ville yrka fullständigt avslag på propositionen och ansågo, att uppgiften ifråga borde kunna överflyttas på lokala polisorgan. Andra ansågo, att man i varje fall borde tillmötesgå propositionen så till vida, att man för innevarande år skulle bevilja ett anslag men under tiden

Anslag till polisbyrå för övervakande av utlänningar. (Forts.)

verkställa en utredning, huruvida verkligen en fortsatt organisation av den omfattning och beskaffenhet, som här skisserats, vore nödvändig. Man enade sig slutligen inom utskottet om en medellinje, varvid man i det väsentliga gick på ett dylikt utredningsyrkande med fixerande av beloppet för budgetåret 1923—1924 till 50,000 kronor.

Sedan utskottets utlåtande blivit känt, har från byråledningens sida det uttalandet gjorts, att det nu föreslagna beloppet säkert komme att visa sig väl knappt. Visserligen finns det åtskilliga bland utskottets ledamöter, som alltjämt anse, att det nu förordade beloppet bör vara tillräckligt, men å andra sidan har det anförts ganska goda skäl för att beloppet, de ifrågasatta 50,000 kronorna, kanske icke bleve tillräckligt. Till följd därav och på grund av dessa framställningar ha utskottets ledamöter sedermera övervägt frågan och enat sig om att för sin del hemställa, att utskottsförslaget måtte bifallas men med den ändringen, att det ifrågasatta beloppet 50,000 kronor höjes till 60,000 kronor. Därmed har man också från håll, där man eljest ställt sig på regeringspropositionens sida, sagt sig kunna vara nöjd och ansett, att uppgiften i fråga därmed skulle för budgetåret på ett tillfredsställande sätt lösas.

Under hänvisning till vad jag sålunda anfört tillåter jag mig föreslå, att första kammaren måtte på det sätt bifalla utskottets hemställan, att såväl motivering och kläm antagas oförändrade men med den skillnaden, att såväl den i motiveringens sista rad förekommande siffran 50,000 ändras till 60,000 som också att på klämmens sista rad motsvarande ändring av den där förekommande siffran sker. Jag hemställer om bifall till utskottets förslag med denna förändring.

Herr **Hederstierna:** Jag skall inskränka mig till att instämma med herr Ekman i hans yrkande. Det är så, att denna byrå kan möjligen existera under detta budgetår på 60,000 kr., men det hade varit omöjligt med siffran 50,000. Varför jag emellertid begärt ordet är att utskottet här ganska mycket har skjutit fram frågan om, huruvida man inte skulle kunna avskaffa hela denna institution och i stället tänka sig, att dessa främlingar skulle kunna bevakas av de lokala myndigheterna. Ehuru jag inte har med denna polisbyrå att göra — den lyder direkt under Kungl. Maj:t — känner jag dock tillräckligt till den för att kunna säga, att vill man allt fortfarande ha en någorlunda tillfredsställande övervakning av de främlingar, som komma hit till landet — och det förmodar jag är en önskan, som alla hysa, åtminstone så länge tiderna äro, som de nu äro — är det också nödvändigt att ha en central myndighet för denna övervakning. Jag tror därför, att det skulle vara mycket olyckligt, om man fullföljde den tanken att avskaffa denna polisbyrå. Däremot har jag naturligtvis ingenting att erinra mot att man söker utröna, huruvida det kan göras billigare, och då har jag hört den tanken framkastas, att dessa främlingar själva skulle åtminstone kunna bidraga till kostnaderna. Om detta med hänsyn till internationella regler låter sig göra har jag ingenting att invända däremot. Jag ber att få instämma i herr Ekmans yrkande.

Anslag till polisbyrå för övervakande av utlänningar. (Forts.)

Herr statsrådet **Lindqvist:** Herr talman! Efter det ändringsyrkande, som nyss framställts av herr Ekman rörande utskottets hemställan, och med upplysningar, som lämnats av den senaste talaren, vilka jag förmodar man får tolka på det sättet, att polisbyrån själv gjort någon förklaring, att de nu begärda 60,000 kronorna skulle på lämpligt sätt kunna utnyttjas och byråns verksamhet fortsättas på det sätt man önskar, kunde det vara överflödigt att säga något på regeringens vägnar i saken. Emellertid ber jag att få erinra om, att denna byrå hela tiden hört till det departement jag företräder och att den, som den förste talaren sade, ju icke är någon ny institution. Den är gammal, den har fungerat ända sedan 1915, men med olika uppgifter. Nu har byråns uppgift förändrats och dess verksamhet har inskränkts, så att omkostnaderna för byrån, som vid en tidpunkt vore uppe i så högt belopp som 142,200 kronor, nu äro nedbringade, att regeringen kunnat framställa förslag om, att kostnaderna för det kommande budgetåret skulle sättas till 70,000 kronor. Med den förändring, som skett i byråns uppgifter, och med hänsyn till vad den nu har sig pålagd, tror jag för min del, att man är nödgad att bibehålla denna centralbyrå, detta självfallet så länge våra passförhållanden äro sådana, som de ännu äro. De ha lättats, som vi veta, i det att man träffat uppgörelser med vissa länder om upphävande av viseringstvånget, men det finns ju dock kvar en hel del länder och ställningen ute i världen är ju sådan, att man ansett det nödvändigt att ha denna kontroll. Så länge kontrollen skall finnas kvar, är det nog nödvändigt att ha en centralbyrå, och det är just i fråga om denna sak jag skulle vilja lägga in en liten gensaga mot det betraktelsesätt, som kommit fram i statsutskottets utlåtande i denna punkt.

Utskottet säger nämligen: »Vid det övervägande, utskottet ägnat denna fråga, har utskottet icke känt sig övertygat om nödvändigheten av att för det därmed avsedda ändamålet bibehålla och att därför nu anvisa särskilt anslag för en övervakningsorganisation av den beskaffenhet, förslaget förutsätter. Det har tvärtom förefallit utskottet, som om erforderlig övervakning skulle kunna ske genom de lokala polismyndigheterna och att för den skull ifrågavarande centrala byrå kunna helt indragas.» Jag anser, att detta resonnemang icke är riktigt. Det förhåller sig på det sättet, att denna centralbyrå har att övervaka utlänningars inresa och även inresan av svenskar, som varit i utlandet, om de behöva pass. Den har alltså att övervaka alla dessa från utlandet tillresande och i Sverige vistande utlänningar, som för närvarande gå upp till mellan 10- och 12,000 personer, varav på Stockholms del komma 2,000. Det skulle, synes det mig, vara alldeles oegentligt, om vi krävde, att Stockholms stad skulle övertaga hela denna börda med kontrollen över utlänningarna i vårt land, då det till huvudsaklig del rör sig om förhållandena ute i landsorten. Och vi må komma ihåg, att alla våra konsulat och legationer, som få ansökningar om inresetillstånd till Sverige, skicka hem referenser, som skola undersökas av denna byrå, om de äro sådana, att man kan tillstyrka inresa. Det gäller att få in upplysningar från hela landet, då det är till alla håll inom landet, som

Anslag till polisbyrå för övervakande av utlänningar. (Forts.)

personer, vilka begära inresetillstånd, ämna bege sig. Jag anser sålunda icke riktigt att exempelvis lägga denna börda på Stockholms stad och jag tror icke, att den tillfredsställande kan lösas ute i landsorten. Skola vi alltså ha förhållandena ordnade på ett tillfredsställande sätt, är det nog lämpligt att ha en centralbyrå och att staten betalar de huvudsakligaste kostnaderna. Jag ber att få nämna, att det dock icke är alla kostnader, som staten betalar. Polismästaren, som ju är chef för byrån, har ingen ersättning från staten. Tredje polisintendenten, som är hans närmaste man, har numera ingen som helst ersättning från staten. Byrån inlogeras i polishuset för en för närvarande ganska ringa hyra, 800 kronor om året för de fyra rum, som byrån där förfogar över.

Ja, som sagt, med det yrkande, som nu är gjort anser jag för min del, att det inte är någon som helst anledning att på regeringens vägnar framhålla andra synpunkter än jag nu gjort, och jag förmodar, att kammaren, efter det yrkande, som gjorts, blir tämligen enig i sitt beslut.

Herr **andre vice talmannen:** Om icke det uttalande, som nu kom från statsrådsbänken, blivit gjort, hade jag icke tagit till orda i detta ärende, men då nu ha framförts synpunkter, som gå så stick i stäv med den uppfattning jag kunnat bilda mig vid ärendets behandling på avdelningen, anser jag mig skyldig mig själv och mina kamrater att yttra några ord.

Jag skall icke diskutera med de män, som äro mera kunniga än jag, huru författningarna borde vara i detta avseende och huru de borde utföras i livet. Jag vill bara betona det, att vid det besök, som avdelningen och jag tillsammans gjorde på denna polisbyrå, fingo vi alls intet intryck av, att dess arbete var av den beskaffenhet, att staten borde depensera något vidare på denna sak. Vi kommo till polisbyrån där borta i det stora polishuset, vi funno där ett antal stora och vackra rum och ett ganska betydligt antal tjänstemän, manliga och kvinnliga, väl avlönade, sålunda ett helt litet ämbetsverk, om vilket även vi, som äro medlemmar i statsutskottet, icke hade någon vidare klar föreställning och kanske många av oss ingen aning alls, att det fanns till.

Vi frågade vad man gjorde på denna byrå. Föreståndaren försökte då klargöra för oss vad de hade att sköta genom att taga fram och demonstrera ett kort, ett kort av det vanliga formatet, som man har i de moderna kortregistren. Han visade: Här ha vi en utlänning, det är en tysk, han heter det och det, det står på kortet, vi kunna här följa hela hans vandring i landet. Den och den dagen, så och så dags har han lämnat Norrköping och rest till Linköping, följande dag på det och det klockslaget har han lämnat Linköping och farit till Motala och på samma sätt någon senare dag till en stad i Västergötland och så vidare.

»Ja, då är det väl en handelsresande», sade vi.

»Ja, naturligtvis är det en handelsresande.»

Anslag till polisbyrå för övervakande av utlänningar. (Forts.)

Det är storartat, detta, tänkte vi, det är alldeles som en försyn, som följer en människa vartenda steg, åtminstone försåvitt detta steg föranleder ombyte av nattlogi. När man så får veta, att detta minutiösa förfarande gäller icke bara denna människa, denna handelsresande, utan en 10-, 12,000 utlänningar, som vistas här, då känner man sig nästan knäckt och man tycker, att det är något utomordentligt storartat, ett storartat kortregister över alla i riket vistande utlänningar. Men så invänder någon av oss:

»Det är naturligtvis de beskedliga och snälla och laglydiga utlänningarna, som på detta sätt underrätta var de hålla till. Men hur är det med skälmarna, som man egentligen skulle ha anledning att följa? Får man lika bra underrättelser om dem?»

»Nej, det får man naturligtvis inte.»

Det är luckor i systemet, alltså. Det klickar i någon mån.

»Nå, erhålla ni då noggranna underrättelser från polismyndigheterna, från länsstyrelsen o. s. v.», frågade vi. »Beklagligtvis få vi säga», svarade man, »att myndigheterna ute i landsorten inte riktigt fatta denna sak, som den skulle fattas, utan de slarva i många fall och bry sig inte om att skicka in uppgifter, men vi försöka instruera dem och förmå dem att bättra sig.» Systemet klickar således även på denna viktiga punkt.

Vi frågade, vad då detta storartade kortregister, denna papperskontroll, skulle tjäna till. Jag vet inte, om vederbörande var så fullt på det klara med den saken; åtminstone lämnades icke något bestämt svar på frågan. I varje fall fick inte jag för min del någon klarhet däruti. Föreståndaren menade: »Ja, vi ha vårt bröd i Stockholms stads tjänst och ha våra ordinarie tjänster på annat håll. Vill inte staten ha detta, så bekymra vi oss inte om det, utan oss gör det detsamma.»

Så frågade vi: »Fanns det stora kortregister till under kriget, när det var så mycket att misstänka och det verkligen kunde behövas?» Nej, då fanns det inte alls. Det har kommit till efter kriget. Jag förmodar, att det fanns någonting annat under kriget, men detta system med all dess storartade detaljrikedom fanns då icke, upplyste man oss.

Det är som sagt en storartad papperskontroll — som klickar på de viktigaste punkterna! När vi gingo därifrån, hade vi det intrycket, att här hade i tysthet uppvuxit ett ämbetsverk, där människor få sin försörjning, och för min del tänkte jag, att den där Geddesyxan, som man säger går fram så hänsynslöst, i själva verket måste vara ett ganska milt och beskedligt vapen. Nåja, jag och med mig två andra ledamöter av avdelningen gingo därifrån med den föresatsen att yrka rent avslag på saken. Men det var tre andra ledamöter, som inte ville ta i så hårt och considerationslöst utan tänkte: »Vi förstå naturligtvis inte att bedöma detta. Det kan finnas uppgifter, som böra utföras och måste utföras, inte bara med den nuvarande kungörelsen angående utlänningars övervakande utan med vilken som helst kungörelse i det ämnet.» Och därför, milda och snälla som vi äro, kompromissade vi och påpekade i

Anslag till polisbyrå för övervakande av utlänningar. (Forts.)

motiveringen, att det bör undersökas, om en sådan institution måste finnas och i jakande fall om den kan förbilligas ytterligare, och så kommo vi fram till det beslut, som herrarna se i betänkandet. Det är som sagt en kompromiss. Fast mitt intryck i denna sak var så bestämt och jag velat gå mycket längre, har jag varit med om kompromissen i avdelningen, fast jag kom att vara frånvarande, då utlåtandet justerades i utskottet.

Jag måste naturligtvis erkänna — och det förstå herr Hederstierna och statsrådet naturligtvis bättre än jag — att det kan finnas en och annan synpunkt, som talar för att en central anordning här bör bibehållas, men nog måste jag säga, att den nuvarande inrättningen under alla omständigheter är för dyr. När jag ser, vad arbetet här är av för beskaffenhet och ser avlöningarna, måste jag säga mig, att staten icke brukar betala så mycket för ett så enkelt arbete — om jag nu skall vanhelga ordet »arbete» med att använda det om en sådan syssla; i Stockholm kallas det visst »jobb» och icke »arbete». Jag tyckte, att denna dyrbara anordning var något, som kunde passa för det rika Stockholm men icke för det fattiga Sverige.

Sedan yrkande framställts om att höja detta anslag från 50,000 till 60,000 kronor, således något mer än vad utskottet enat sig om, vill jag emellertid inte krångla för 10,000 kronor, utan jag skall gärna rösta för det av herr Ekman framställda yrkandet.

Herr **Ekman, Carl Gustaf:** Jag skall endast be att få uttala den förhoppningen, att den utredning, vartill kammaren ansluter sig, om utskottets hemställan bifalles, måtte ske fullt förutsättningslöst, såväl i vad den avser omfattningen av organisationen, därest den befinnes nödvändig, som också frågan, huruvida en dylik organisation i och för sig själv verkligen är oumbärlig.

Herr **Hederstierna:** Jag skall icke närmare gå in på frågan, men efter det herr andre vice talmannen så livligt skildrat det besök han jämte avdelningen gjorde på denna byrå, skulle jag vilja uttrycka den förhoppningen, att, när han och andra medlemmar av riksdagen och dess utskott besöka ämbetsverk, de även måtte tala med cheferna. Jag vet, att varken polismästaren eller detektivchefen var närvarande vid ifrågavarande tillfälle, och det är väl att antaga — åtminstone är jag för min del livligt övertygad därom — att om man talat med dem, så skulle herr andre vice talmannen hava fått en annan inblick i byråns verksamhet, än som nu blev förhållandet.

Herr **andre vice talmannen:** Den tjänsteman vi i första hand talade med på byrån var kommissarien, och han har en sådan avlöning, att man nära på kan jämställa honom med en byråchef. Det var alltså inte någon så underordnad person, som vi talade med.

Anslag till polisbyrå för övervakande av utlänningar. (Forts.)

Herr statsrådet **Lindqvist:** Herr talman! Jag nödgas säga ett par ord med anledning av herr andre vice talmannens så lekande och behagliga yttrande i denna sak.

Jag ber honom vara övertygad om att det förslag, som av Kungl. Maj:t förelagts riksdagen, visst icke vilar på så lösliga grunder. Vi hava i regeringen, sedan vi tillträdde våra ämbeten, flera gånger handlagt just frågan om denna polisbyrå. Vi hava vid upprepade tillfällen ålagt byrån att komma in med förslag om inskränkningar, och vi hava även själva direkt ålagt dem att genomföra dylika inskränkningar. Vi hava således hela tiden verkat i den riktningen, men vi hava av byrån fått helt andra uppgifter angående innebörden av verksamheten än dem, som herr andre vice talmannen här så lekande lätt lägger fram för denna kammare. Det är egentligen detta jag ville framhålla, så att kammaren icke skall tro, att regeringen saknat fullt tillförlitligt och vägande material att döma efter, innan den överlämnade sitt förslag till riksdagen. Skulle det verkligen hava varit så, som det nyss framställdes här, misstänker jag, att regeringen ej kommit in med någon begäran om anslag.

Polisbyrån i Stockholm är, som nämnts av gammalt datum. Den tillkom redan år 1915. Kostnaderna för denna byrå ha hittills betäckts från anslaget till polisväsendet på landsbygden, men regeringen anser nu att riksdagen må pröva och själv bestämma beträffande anslaget och kostnaderna för byrån ifråga. Jag tror, att riksdagen håller regeringen räkning för att frågan på detta sätt blivit förelagd riksdagen.

Herr **Winberg:** Det är nog så, som herr andre vice talmannen lätt antydde, att om detta förslag framkommit under den egentliga krigs- och kristiden, då det var en alldeles särskild invasion av utlänningar här i landet, hade man möjligen kunnat förstå det. Men jag kan verkligen icke förstå, vad anledning det föreligger att nu på visst sätt i alla fall principiellt lösa frågan, sedan förhållandena utvecklat sig så, som de nu gjort. Jag finner icke någon anledning att legalisera detta nya ämbetsverk. Resultatet därav torde väl bliva, att man ytterligare utvecklar det där systemet med att följa varje utlänning, som herr andre vice talmannen här skildrade, och en vacker dag kommer man naturligtvis med krav på att få vissa lokala representanter, för att man i någon mån skall kunna följa dem, som herr andre vice talmannen behagade kalla »skälmar», vilka man icke tycks hava vidare reda på.

När nu utskottet gått ut från att det skall ske en undersökning och en av utskottets ledamöter synnerligen kraftigt tryckt på att hela undersökningen av denna institutions uppgift, arbetssätt och ställning bör vara fullkomligt förutsättningslös, förefaller det mig vara den enda naturliga ståndpunkten för riksdagen att intaga att, intill dess denna förutsättningslösa undersökning ägt rum, icke på sätt som nu är föreslaget binda sig för denna institution genom direkta statsanslag.

Jag skulle hava åtskilligt att säga rörande polismyndigheternas iv-

riga arbete — enligt min mening i många fall onödigt ivriga och kanske i andra fall icke tillräckligt ivriga arbete — när det gäller att sysselsätta sig med utlänningar, därför att jag har någon liten erfarenhet av det på grund av mitt arbete under senare år. Men jag skall icke alls inlåta mig på den saken i detta sammanhang. Jag anser, att det i övrigt föreligger skäl att icke nu på sätt, som här är föreslaget, redan binda sig i denna fråga, och med hänvisning till dessa skäl ber jag, herr talman, att få yrka avslag såväl på utskottets föreliggande förslag som på Kungl. Maj:ts proposition.

Anslag till polisbyrå för övervakande av utlänningar. (Forts.)

Herr **Nilsson, Johan,** i Skottlandshus: Jag hörde till dem i avdelningen, som besökte denna byrå, och jag fick även det intrycket, att det fanns måhända för mycket arbetskraft där. Det är icke mindre än 6 manliga och 7 kvinnliga tjänstemän, som syssla med detta kortregister över 10,000—12,000 utlänningar. Det syntes oss praktiska män, att ett mindre antal skulle kunna medhinna detta arbete.

Vad sedan beträffar arbetet i övrigt, sysslar, åtminstone enligt de uppgifter vi fingo, denna byrå icke alls med själva övervakandet av utlänningar. Möjligen kan det hända, att man skuggar någon utlänning här i Stockholm, men i övrigt är det de lokala polismyndigheterna, som få utföra detta arbete. Det syntes då oss från landsorten, att då de lokala polismyndigheterna fått göra detta i övriga delar av landet, bör Stockholms stads poliskår också sköta den uppgiften inom Stockholms stad. Övriga uppgifter, såsom denna centraliserade bokföring o. dyl., får man kanske anse vara för hela riket gemensamma angelägenheter, och detta arbete torde därför böra betalas med statsmedel.

Nu har jag egentligen begärt ordet, därför att jag vill tillåta mig lägga regeringen på hjärtat, att om man vid en kommande utredning skulle finna, att byrån bör bibehållas även i framtiden, man ser till, huruvida det icke finnes någon möjlighet att ålägga dessa utlänningar en avgift, varigenom kostnaderna för inregistreringen skulle täckas. Det synes mig, som om detta vore ett sätt att lösa frågan, så att man sluppe belasta budgeten med detta rätt stora belopp för ifrågavarande ändamål. Jag vet nu icke, huruvida det kan finnas några internationella bestämmelser, som lägga hinder i vägen för en sådan anordning. Skulle så icke vara förhållandet, synes det mig, som om detta vore den riktiga vägen att få kostnaderna täckta.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att i avseende på det föreliggande utlåtandet yrkats dels, av herr *Ekman, Carl Gustaf,* att vad utskottet hemställt skulle bifallas med den ändring, att anslagsbeloppet bestämdes till 60,000 kronor, och att i sammanhang därmed motsvarande ändring skulle göras i motiveringen å sid. 9 rad 2 i det tryckta utlåtandet, dels ock att kammaren skulle avslå såväl utskottets hemställan som herr Carl Gustaf Ekmans yrkande.

Anslag till polisbyrå för övervakande av utlänningar. (Forts.)

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till herr Carl Gustaf Ekmans yrkande vara med övervägande ja besvarad.

Efter föredragning av de vid sammanträdets början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades dessa, nr 59 och 60 till bankoutskottet samt nr 61 till jordbruksutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12,58 på dagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 23 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3,30 e. m.

Herr statsrådet *Svensson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 62, angående lån till främjande av bostadsproduktionen m. m.;

nr 63, med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 24 oktober 1919 (nr 663) om arbetstiden å svenska fartyg; samt

nr 65, angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor.

Justerades protokollen för den 17 och den 20 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 3 A, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifter för budgetåret 1923—1924 under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet; och

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående extra lönetillägg till vissa tjänstemän och betjänte.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag dels till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 24, angående val av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare; samt

nr 27, angående val av riksdagens militieombudsman och hans efterträdare;

dels ock till riksdagens förordnanden:

nr 25, för revisionssekreteraren m. m. B. N. R. Lilienberg att vara riksdagens justitieombudsman;

nr 26, för hovrättsrådet m. m. G. W. Beskow att vara riksdagens justitieombudsmans efterträdare;

nr 28, för revisionssekreteraren m. m. G. F. Lindstedt att vara riksdagens militieombudsman; samt

nr 29, för hovrättsrådet m. m. J. A. Samuelson att vara riksdagens militieombudsmans efterträdare.

Anmäldes och bordlades bevillningsutskottets betänkanden:

nr 3, i anledning av väckt motion om tull å bananer;

nr 4, i anledning av väckta motioner om höjda tullsatser för vissa animaliska jordbruksprodukter;

nr 5, i anledning av väckt motion om tull å kokta räkor;

nr 6, i anledning av väckt motion angående tullsatsen å vissa slag av mattor; och

nr 7, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i förordningen om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtande nr 6, bankoutskottets utlåtanden nr 7—10 och jordbruksutskottets utlåtande nr 9.

Efter föredragning av de vid sammanträdets början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades dessa, nr 62 till statsutskottet, nr 63 till behandling av lagutskott och nr 65 till jordbruksutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,39 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.